

NYERE AFRIKAHISTORIE MED VEKT PÅ SLAVERI OG KOLONIALISME

- **Grunnbok: Jarle Simensens *Afrikas historie* og Adu A. Boahens artikkel**
- **Ulike faglige tilnærminger og perspektiver. Historien om Afrikas historie (historiografi)**
- **Riss av noen hovedtrekk ved slavehandel, erobring og tidlig kolonisering**
- **16.03. Siste del av koloniperioden, avkolonisering og sammenfattende diskusjon. Et *afrikansk* perspektiv: Boahen. Hvis det blir tid: kolonialisme og folkemord: Namibia som eksempel**

AFRIKAHISTORIER: LITT HISTORIOGRAFI

- **Ulike faglige (og ufaglige) retninger. Problemer med å generalisere ut fra enkeltregioner, kolonityper og tidspoker. Historiografisk utsyn: Randi Rønning Balsvik (kap. 3, 5)**
- **Fram til 1960-tallet: Afrika har ingen historie/kan ikke studeres eller koloni(alistisk) historie: fortellingen om europeernes historie i Afrika og om "sivilisering" og "pasifisering". Før det store spranget i forskning og metoder**
- **Afrikanistisk/nasjonalistisk retning og "avkolonisering av historien": riker, afrikanere som subjekter/ aktører, motstand, legitimering av makthavere, utviklingsoptimisme (Ibadan, Dar es Salaam), muntlig historie**
- **"Moderniseringsparadigmet" i vestlig samfunnsvitenskap: stater, byråkrati, partier, eliter, diffusjon, vestlige modeller, kald krig og fase teorier**
- **Radikal/marxistisk retning: "underutvikling og avhengighet", innkapsling i verdensmarkedet, klasse, konflikt og nykolonialisme (Samir Amin, Walter Rodney)**

- **Afrosentrisme: Afrika som menneskehetens og sivilisasjonens vogge (Asante)**
- **Postmodernisme og postkolonialisme, motstand mot ”store fortellinger” om historiens gang og mål, advarsler mot vestlige begreper**
- **Globalhistorie og komparativ historie; oppgjør med eurosentrisme; sammenhenger, afrikanske koplinger og bidrag til verdenshistorien; Middelhavet, Atlanterhavet/”det atlantiske systemet” og Indiahavet; langvarige forbindelser til ”det globale islam”; diaspora (Alpers, Mitchell, Inikori, Gilbert/Reynolds)**
- **La de tusen blomster blomstre. Et mangfold av nye temaer på tvers av nasjon/territorium og tidligere retninger. Nytt kunnskapstilfang: historien er uforutsigbar**
- **Miljøhistorie (Beinart, McCann, Maddox), økonomisk historie (Zeleva), kjønnsperspektiver (Coquery-Vidrovitch), sosialhistorie, agrarhistorie, urbaniseringshistorie kultur-, religions- og mentalitetshistorie, identitet(er), rasisme, folkemordsstudier (Eriksen).**
- **Tilløp til rehabilitering av kolonialismen, ”mission unaccomplished”: mer av kolonialismens mål og virkninger må til: modernisering, liberalisering globalisering, ”humanitær imperialisme” (jfr. 16.03)**
- **Fortsatt USA/europeisk hegemoni i historieforskning, særlig lærebokmarkedet, men unntak (UNESCO: A general history of Africa, Isichei, Falola, Boahen, Zeleva). Flere gode oversiktsverk for hele perioden og - for tida etter 1800 – særlig Richard R. Reid!**

SLAVERI OG SLAVEHANDEL

- **Et verdiladet og kontroversielt tema**
- **Tre hovedformer for slaveri og slavehandel: a) internt i Afrika, b) trans-saharisk og annen slavehandel til overveiende muslimske områder (rundt Middelhavet, Rødehavet og Indiahavet), c) trans-atlantisk**

- **Det atlantiske systemet/trekanthandel: hvor, når, hvorfor, hvordan (både europeiske og afrikanske aktører), hvor mange? Tre faser: a) 1400-1600, b) 1600-1800, c) 1800-tallet**
- **1800-tallet: forskyvning i eksport fra Vest/Sentral-Vest til andre deler av Afrika, ikke minst det østlige, slavebasert produksjon Zanzibar og andre Indiahavsøyer (elfenbein, sukker, krydder)**
- **Mye mer slaveri og slavebasert produksjon innad i Afrika, særlig utover på 1800-tallet, slaveriets transformasjon til en sentral produksjonsmåte og samfunnsinstitusjon (Lovejoy). Også sammenheng med nye stater og islamsk frammarsj fra nordlig savanne, gjennom Sudanbeltet til Rødehavet**
- **Overgang til "legitim" handel, råvareeksport (palmeolje, jordnøtter, naturgummi) og begynnende kolonisering. Mer jord og arbeidskraft, men ingen endringer i måten det ble produsert på. Problem under "the great depression" (1870-, 1880- og 1890-tallet)**
- **Hva skjedde med slaveriet under tidlig kolonisering? "Protektorater" og legitimering (Sudan, Nord-Nigeria)**
- **Demografiske virkninger, ulike regioner, samlet i alle fall redusert vekst. Men Afrika overlevde!**
- **Økonomiske virkninger: hva ble importert? Hvilken betydning fikk dette? Monetarisering og kommersialisering. Afrikas innkapsling i europeisk-dominert verdensøkonomi, økonomisk stagnasjon**
- **Politiske og sosiale virkninger: sentralisering, stater (Asante, Oyo, Dahomey, Sokoto-kalifatet, Buganda, Nyamwezi), men også oppløsning. Mer ødeleggende kriger med geværer (ikke bare for slaver), mer vold, utrygghet. Mektigere "warlords", kjøpmenn og herskerklasser. Vinnere og tapere: Større sosial ulikhet**
- **Slaveri, rasisme og bilder av Afrika/afrikanere**

DELING, INVASJONER, EROBRING OG KOLONIALISME

- **”Kappløpet om Afrika”**: hvor brått? Det nordlige og sørlige Afrika + økende handel og økonomiske forbindelser (”creeping imperialism”), ikke minst langs Vest-Afrika-kysten. Imperialisme i andre verdensdeler
- **Ulike forklaringer**: Hva er grunnleggende drivkrefter (europeisk industrialisering og rivalisering), utløsende og tidsbestemte faktorer, forutsetninger for gjennomføring (geografisk kunnskap, kommunikasjoner, våpen), ideologiske/religiøse motiver eller rettferdiggjøringer, rasisme?
- **Kanskje ulik vektlegging av strategi, handel, investeringer og rivalisering i ulike geografiske områder og til ulike tider?**
- **Ulike former for motstand, tilpasning og samarbeid, skiftende strategier.**
- **Trass i ulikheter: utenlandsk herredømme, fremmedstyre, okkupasjon**
- **Første fase (til 1920): Erobringskriger, motstand, opprør, tvangsmakt (skatt, arbeid, militær), økologiske og samfunnsmessige kriser, folkeflyttinger, verdenskrig, demografisk tilbakegang**

TRE HOVEDFORMER FOR KOLONIALISME

- **Handelskolonialisme med grunnlag i (små)bønders produksjon av eksportvarer og utenlandske handelsselskapers dominans, særlig i Vest-Afrika**
- **”Settlerkolonialisme”**: jordokkupasjon, reservater, migrantarbeid, plantasjer, settlermakt. I det sentrale/sørlige Afrika ofte i kombinasjon med gruvedrift og finanskapital
- **Konsesjonsselskaper og kortsiktig plyndring, kolonialisme som ”outsourcing”, Kongo som eksempel (Hochschild)**

Tore Linné Eriksen/2.april 2009

AFRIKANSK HISTORIE: NOEN SENTRALE OG NYERE BØKER (SUPPLEMENT TIL JARLE SIMENSENS GRUNNBOK)

- Alpers, Edward A. (2008). *East Africa and the Indian Ocean*. Princeton: Marcus Wiener.
- Asante, Molefi Kete (2007). *The history of Africa. The quest for eternal harmony*. London: Routledge.
- Balsvik, Randi Rønning (2004). *Afrika i eit historiografisk perspektiv*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Beinart, William/JoAnn McGregor (red.). (2003). *Social history and African environments*. Oxford: James Currey
- Boahen, A. Adu (1987). *African perspectives on colonialism*. London: James Currey.
- Coquery-Vidrovitch, Catherine (1997). *African women. A modern history*. Boulder. Col.: Westview Press.
- Collins, Robert O./James Burns (2007). *A history of Sub-Saharan Africa*. Cambridge: CUP.
- Cooper, Frederick (2002). *Africa since 1940. The past of the present*. Cambridge: CUP.
- Ehret, Christopher (2002). *The civilizations of Africa. A history to 1800*. Charlottesville, VA: University of Virginia Press.
- Eriksen, Tore Linné (2007). *Det første folkemordet i det tjuende århundret. Namibia 1903-1908*. Oslo: Unipub.
- Falola, Toyin (red.). (2000-2003). *Africa*. Durham, N.J.: Durham University Press. (5 bind).
- Falola, Toyin (2001). *Nationalism and African intellectuals*. Rochester, NY: University of Rochester Press.
- Falola, Toyin (2002). *Key events in African history. A reference guide*. Westport, Connecticut: Greenwood Press.
- Falola, Toyin (red.) (2003). *Ghana in Africa and the world. Essays in honor of Adu Boahen*. Trenton, NJ.: Africa World Press.
- Falola, Toyin (2003). *The power of African cultures*. Rochester University of Rochester Press.
- Falola, Toyin (red.) (2004). *Africa in the twentieth century. The Adu Boahen reader*. Trenton, N.J.: Africa World Press.
- Falola, Toyin (red.). (2005). *The dark webs. Perspectives on colonialism in Africa*. Durham. N.C.: Durham University Press.

- Freund, Bill (1998). *The making of contemporary Africa. The development of African society since 1800*. London: Palgrave Macmillan. (2. utg.).
- Gilbert, Erik/Jonathan T. Reynolds (2008). *Africa in world history. From prehistory to the present*. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall. (2 utg.).
- Gomez, Michael A. (2005). *Reversing sail. A history of the African diaspora*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hochschild, Adam (2005). *Kong Leopolds arv. En beretning om grådighet, forferdelser og heroisme i det koloniale Afrika..* Oslo: PAX forlag (billigutg.).
- Ilfie, John (2007). *Africans. The history of a continent*. Cambridge: Cambridge UP (2. utg.).
- Inikori, Joseph (2002). *Africans and the industrial revolution in England. A study of international trade and economic development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Isichei, Elizabeth (1997). *A history of African societies to 1870*. Cambridge: Cambridge UP.
- Maddox, Gregory H. (2006). *Sub-Saharan Africa. An environmental history*. Santa Barbara/Oxford: ABC-CLIO
- Mamdani, Mahmood (1996). *Citizen and subject. Contemporary Africa and the legacy of late colonialism*. Oxford: James Currey.
- McCann, James C (1999). *Green land, brown land, black land. An environmental history of Africa, 1800-1990*. Oxford: James Currey.
- Mitchell, Peter (2005). *African connections. Archeological perspectives on Africa and the wider world*. Lanham/Oxford: Altamira Press/Rowman & Littlefield Publishers.
- Parker, Jon/Richard Rathbone (2007). *African history. A very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Philps, John E. (red.). 2005. *Writing African history*. Rochester, NY: Rochester U.P.
- Reid, Richard (2009). *History of modern Africa*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Robinson, David (2004). *Muslim societies in African history*. Cambridge: Cambridge UP.
- Rylander, Kristina (red.). (2004). *Att studera Afrika. Vägar till källorna*. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.(T. L.Eriksen: "Historie " (s. 60-79) og "Politikk og økonomi" (s. 80- 103).
- Yerxa, Donald A. (red.). *The history of Africa and the Atlantic world. Historians in conversation*. Columbia: The University of South Carolina Press, 2008.
- Zezeza, Tiyambe (1993). *A modern economic history of Africa. Vol. 1: The nineteenth century*. Dakar: CODESRIA

Slaveri, slavehandel og det atlantiske systemet

Benjamin, Thomas (2009). *The Atlantic world. Europeans, Africans, Indians and their shared history, 1400-1900*. Cambridge: Cambridge University Press.

Edgerton, Douglas R. mfl. (2007). *The Atlantic world: A history, 1400-1800. Wheeling, Ill: Harlan Davidson*.

Falola, Toyin og Kevin D. Roberts (2008). *The Atlantic world: 1450-2000 (Blacks in the diaspora)*. Bloomington: Indiana University Press.

Green, Jack P. og Philip D. Morgan (red.) (2009). *Atlantic history. A critical appraisal*. Oxford: Oxford University Press.

Klein, Herbert S. Klein (1999). *The Atlantic slave trade*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lovejoy, Paul E. (2000). *Transformations in slavery. A history of slavery in Africa*. Cambridge: Cambridge University Press. (2. utg.).

Rediker, Marcus. *The slave ship. A human history*. (2007). London: John Murray. (pbk. 2008).

Walvin, James (2000). *An African life: Life and times of Olaudah Equiano*. Leicester: Leicester University Press

Walvin, James (2006). *Atlas of slavery*. Harlow: Pearson Longman